

Facit

sid 3

1. Det är den hjälp och stöd, som kommunen och staten erbjuder, för att vi alla ska kunna leva ett tryggt och bra liv.
2. Läraren rättar.
3. Sjukförsäkring, arbetsskadeförsäkring, arbetslöshetsförsäkring och pension.
4. Genom att människor i Sverige betalar skatt.
5. De pengar som arbetslöshetsförsäkringen betalar ut, kommer från de avgifter, som medlemmarna betalar in varje månad.
6. Man får sjuklön av sin arbetsgivare de två första veckorna och därefter sjukpenning från Försäkringskassan.
7. Den innebär att man får ekonomisk hjälp från staten om man skadar sig på jobbet.
8. Det innebär att när man slutar att arbeta och är runt 65 år gammal, blir man pensionär. Då får man ekonomisk hjälp i form av pension, istället för lön.
9. Avgiftsfri grundskola, Avgiftsfri sjukvård tills man fyller 18 år, avgiftsfri tandvård tills man fyller 23 år, barnbidrag, bostadsbidrag.
10. En familj vars inkomst inte överstiger en viss summa.

sid 6

1. Havandeskapspenning
2. Det får man när barnet är fött.
Det betyder att den förälder, som är hemma med barnet och inte kan arbeta, får pengar i ett år.
3. Det är pengar som man får om man stannar hemma från jobbet för att ett barn är sjukt.
4. Den som studerar vidare på gymnasiet, har rätt att få studiebidrag.
5. Den som väljer att studera vidare på högskola eller universitet.
6. Annars betalas inte studielånen ut för kommande termin.
7. Då får man inte längre några pengar ifrån a-kassan.
8. Den som inte kan försörja sig själv.
9. Att människor har blivit arbetslösa.
10. Hos socialtjänsten på socialkontoret.
11. Läraren rättar.

sid 9

1. Immigration är detsamma som invandring. Emigration är detsamma som utvandring.
2. Nordamerika
3. Vårt land hade missväxt och många människor svalt och dog.
4. Italien, Grekland, Turkiet, Jugoslavien,
5. Jugoslavien, Libanon, Syrien, Irak, Iran, Eritrea, Somalia.
6. Syrien och Afghanistan
7. De kan vara förföljda, förtryckta och hotade, men även utsatta för hungersnöd.
8. Det är en person som tar betalt, för att hjälpa flyktingarna att fly.
9. Båtarna är överfulla och många flyktingar drunknar.

sid 12

1. När en flykting får uppehållstillstånd.
2. Migrationsverket
3. Då blir hen utvisad ur landet.
4. Det är ett antal flyktingar som vi har avtal med FN att ta emot i Sverige.
5. Det är barn som kommer som ensamma flyktingar utan sina föräldrar.
6. Kommunen
7. Läraren rättar.
8. Att man tar hand om alla nya medborgare i landet och hjälper dem att kunna leva tillsammans med landets övriga medborgare.
9. Att olika folkgrupper lever åtskilda.
10. Det kan vara arbete, bostad, att lära sig språket, utbildning, kontakter och vänner.

sid 16

1. De kan få från privatpersoner eller sociala medier, från olika nyhetsbyråer, och från egna reportrar och korrespondenter.
2. Att värdera om en nyhet är viktig nog att tas med i mediet.
3. Det kan vara närhet, nyhetsgrad, intressant för målgruppen, samt om det handlar om kända personer.
4. För att man ska bli gladare, eftersom många nyheter är negativa.
5. Genom att trycka på fakta och information, att varan är billig, känslomässiga skäl, övertala med musik, humor och kända personer.
6. Att man försöker berätta för alla människor att varan finns och att man bör köpa den.
7. När en vara eller produkt, smygs in i en film eller TV-serie.
8. Man kan ge sådana personer betalt för att de skriver eller berättar om hur bra en vara är.
9. Man försöker påverka politiker, eller oss vanliga människor att fatta vissa beslut.
10. Man kan jämföra med andra källor, kontrollera hur gammalt ett inlägg är, se om det är mer åsikter än fakta i texten.

sid 19

1. Det är alla de rättigheter som invånarna har i ett land.
2. Det är rätten att leva i frihet, med yttrandefrihet.
3. Det är rätten att vara med och påverka samhället som man lever i.
4. Att uttrycka vad man vill i tal, text eller bild.
5. Att få information, om vad olika myndigheter gör.
6. Skolplikt, vittnesplikt, räddningsplikt.
7. För att förhindra krig i framtiden och för att stärka människors rättigheter.
8. Att lagarna ska gälla för alla, att ingen ska få behandlas olika på grund av sin ras, hudfärg, språk, religion eller kön. Alla har rätt till arbete, vila och fritid, samt rätt att tycka, tänka och säga vad de vill.
9. Att Sverige inte har tagit emot ensamkommande flyktingbarn på ett bra sätt.

sid 23

1. Där står att alla barn är lika mycket värda.
2. Alla barn behöver kärlek, skydd, trygghet, mat och dryck, vila, sömn, fritid, skola, lek och allvar.
3. Att många länder är fattiga, men det kan också bero på, att alla länder inte gör allt de kan.
4. Läraren rättar.
5. Trakasserier är när man kränker en persons värde, medan mobbning är om trakasserierna upprepas.
6. Att bli kränkt av elaka SMS och på sociala medier.

sid 27

1. Samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar.
2. Samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch.
3. Samiska, finska, meänkieli
4. Att man som folk är utspridda i många länder över hela världen.
5. Norge, Sverige, Finland och Ryssland
6. Det betyder att samerna var först att bo i ett landområde, innan några andra människor kom dit.
7. Indianerna i Nordamerika och Sydamerika, inuiterna i Kanada och Grönland, men även aboriginerna i Australien.
8. Samisk bostad av trä, klädd med torv och näver.
9. Samerna trängdes undan från sin mark.
10. Samernas egen riksdag
11. Nordsamiska
12. den 6 februari
13. kolt
14. Ett särskilt sätt att sjunga som är vanligt hos samerna.

sid 32

1. Finnmarker eller finnskogar
2. En form av jordbruk, där man bränner skog, för att sedan kunna odla på marken.
3. Läraren rättar.
4. meänkieli.
5. När Sverige förlorade Finland år 1809, drogs gränsen längs Torne älv och Muonio älv. Den nya gränsen gick därför rakt genom Tornedalen.
6. Indien.
7. I tält eller i trävagnar.
8. Polisen i Skåne har fört register över romer.
9. Förföljelser av judar.
10. Fientlighet mot judar.
11. När nazisterna i Tyskland under andra världskriget mördade sex miljoner judar i särskilda förintelsläger.
12. Ungefär 15 000 judar räddades till Sverige i dessa bussar vid andra världskrigets slut.

sid 36

1. De har brist på rent vatten och mat. Många av dem bor dåliga bostäder. Dessutom saknar de en bra sjukvård.
2. Det är summan av värdet av allt det som tillverkas i ett land under ett år, dividerat med antalet invånare.
3. Afrika och Asien
4. Då har man till ett lands BNP lagt de inkomster landet får från andra länder, som löner, aktieutdelningar och räntor.
5. Ett lands levnadsstandard.
6. Norge, Qatar, Schweiz, Luxemburg, Australien, Sverige, Danmark och USA.
7. Afrikanska länder som Niger, Centralafrikanska republiken, Sydsudan och Tchad.
8. Det kan vara livslängd, tillgång till rent vatten och mat, att kunna få gå i skola och att det finns sjukvård och arbete.
9. Norge, Schweiz, Irland, Tyskland, Island, Sverige och Nederländerna. .
10. Afrika

sid 41

1. Det kan bero på att de saknar pengar att köpa mat för. Men det kan också bero på att maten i området inte räcker till alla.
2. Inkomsterna för sådana varor, brukar hamna hos några få rika personer i landet.
3. Polio, mässling och kikhosta
4. Man har forskning och tekniskt kunnande, en hög medellivslängd, god sjukvård, möjligheten till att utbilda sig, en hög levnadsstandard. Man kan äta sig mätta och sova tryggt i sina bostäder. Man förbrukar mycket energi.
5. Många länder är inte demokratier, där det förekommer korruption. Man plågas ofta av inbördeskrig. Man saknar god sjukvård och har en stor analfabetism. Man säljer oftast bara råvaror och många arbetar med jordbruk. Många får för lite mat och saknar rent vatten.
6. Att man får betala mutor till de redan rika.
7. Människor i svår fattigdom har minskat till hälften.
8. Att man ska uppnå en hållbar utveckling på jorden.
9. Det är när flera länder tillsammans ger stöd, genom organisationer som FN eller EU.

sid 44

1. Det är hur länder, företag och människor i världen blir alltmer beroende av varandra.
2. Det innebär också att människor kan arbeta tillsammans, trots att de sitter i olika delar av världen.
3. Kultur, musik, mode
4. Ungefär hälften av alla varor och tjänster
5. När vi säljer varor och tjänster till andra länder.
6. När vi köper varor och tjänster från andra länder.
7. Bilar, maskiner och telefonsystem.
8. Trävirke, papper och pappersmassa.
9. Tyskland
10. Japan och Kina
11. Summan av alla varor och tjänster under ett år.
12. BNP dividerat med antalet invånare i ett land.
13. Att ett land ökar sitt BNP varje år.

sid 47

1. Annars har man inte råd att köpa några varor från utlandet.
2. Det är värdet av export, minus värdet av import.
3. För att skydda sitt lands egna varor.
4. Man bestämmer då hur mycket ett land ska importera av en viss vara.
5. Då har man inga, eller i varje fall låga tullavgifter.
6. Det betyder att man köper varor och tjänster.
7. Länder som samarbetar i handelsblock, har tagit bort tullarna mellan länderna.
Men däremot har man gemensamma tullar mot de länder, som inte är med i handelsblocket.
8. USA, Kanada och Mexico.
9. Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och Sydafrika.
10. I ekonomi, handel, men även inom freds- och säkerhetsfrågor, tullfrågor och tekniskt kunnande.

sid 51

1. Digitaliseringen, men även att man har tagit bort flera handelshinder och tullar.
2. Den brukar bestå av en webbplats och ett lager för varorna.
3. Många specialaffärer och butiker som ligger i städerna, har minskat sin försäljning och har fått stänga igen. Näthandeln har också fört med sig ökade transporter, vilket i många fall är negativt för miljön.
4. Det har kommit nya tullar och handelshinder, Flera länder har flyttat tillbaka fabriker och industrier från Asien till sina egna länder.
I Europa har det växt fram ett motstånd mot invandring och istället tycker man att det är viktigt med det egna landet. Även coronakrisen har medfört att den globala handeln har avtagit.
5. Det är den marknad där man växlar valuta.
6. Den talar om hur köpet och försäljningen av valuta ska gå till.
7. Då köper många aktier och andra värdepapper i svenska företag. Men om kronans värde ökar för mycket, blir det dyrare att köpa svenska varor utomlands.
8. Det är en handel med valutor. Om man växlar till sig en valuta, när den har ett lågt värde, kan man senare sälja den när värdet på valutan har stigit till ett högre värde och på så sätt göra en bra vinst.
9. Grekland, Italien, Spanien, Portugal och Irland
10. Det är en epidemi som sprider sig över flera världsdelar
11. Nedstängning av ett land.

sid 54

1. Europeiska unionen.
2. Efter andra världskrigets slut, var man trötta på krig i Europa och man ville ha fred och ett enat Europa
3. 1995
4. Belgien, Bulgarien, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Lettland, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tjeckien, Tyskland, Ungern och Österrike.
5. Att Storbritannien lämnade EU.
6. Det innebär att varor, tjänster, människor och pengar ska kunna röra sig fritt mellan alla medlemsländer.
7. Invånarna i EU:s länder får bo, studera och arbeta i vilket EU-land de vill.
8. Det är gränserna mot de länder som inte är med i EU.

sid 57 och 58

1. De arbetar fram olika förslag till nya lagar.
2. I Ministerrådet tas beslut om lagar, som EU-kommissionen föreslår.
3. Här möts ministrar från alla EU:s medlemsländer.
4. Här möts medlemsländernas statsministrar eller presidenter två gånger per år.
5. Man diskuterar viktiga frågor om samarbete inom EU. Men Europeiska rådet fattar inga beslut.
6. EU-parlamentet är EU:s riksdag.
Många frågor beslutas gemensamt av EU-parlamentet och Ministerrådet.
7. Strasbourg och Bryssel
8. Den ska se till att alla EU-länder följer EU:s regler.
9. Frankfurt
10. Vart femte år
11. 705 ledamöter
12. 20 st
13. Tyskland
14. Det ekonomiska samarbetet inom EU
15. EU-ländernas gemensamma valuta
16. EU får in sina pengar från att EU-länderna betalar sina medlemsavgifter. Man får även in pengar från tullar som andra länder utanför EU får betala. Men EU får också in pengar från böter från de medlemsländer, som inte följer EU:s regler.
17. Pengarna används till att hålla igång EU:s olika styrelseorgan. Men mycket pengar betalas tillbaka till EU-länderna i form av bidrag för att utveckla jordbruk, fiske, miljö och landsbygd.
18. EU-ländernas flyktingmottagande

sid 62

1. Norge, Danmark, Sverige, Finland och Island
2. Åland, Färöarna och Grönland
3. Norge, Sverige och Danmark
4. Inom fiskeindustrin, oljeindustrin, sjukvården eller inom restaurangnäringen.
5. Alla de nordiska länderna ingick i Kalmarunionen mellan åren 1397 - 1521. Den bildades på initiativ av den danska drottningen Margareta.
6. Island
7. Man arbetar för att ta fram förslag och ge råd till de olika ländernas regeringar.
8. Där träffas de nordiska ländernas statsministrar, men även övriga ministrar.
9. Ministerna kan besluta om olika gemensamma lagar och regler, som ska gälla i de nordiska länderna.
10. Det kan vara helt vanliga personer, men även skolor, bibliotek och företag.
11. Norge, Danmark och Sverige
12. Finland och Island
13. Danmark, Sverige och Finland
14. Finland
15. Danmark, Norge, Island, Sverige och Finland

sid 67

1. Det kan handla om miljön, ekonomiska kriser, kriminalitet eller pandemier.
2. Det kan vara bergskedjor, skogar eller vatten, som floder och hav.
3. Om vi använder ordet stat menar vi alltid ett landområde, som styrs av till exempel en president eller regering. Men ett land, som till exempel Grönland är inte en stat.
4. Nästan 200
5. Det betyder att staten är självständig.
6. Kurder, samer, romer och olika indianfolk.
7. Turkiet, Irak, Iran, Syrien och Armenien.
8. FN arbetar för att det ska vara fred i världen. FN kämpar också för, att alla länder ska bli demokratier, att få en renare miljö, att fattiga människor ska få det bättre, att alla ska kunna äta sig mätta, få sjukvård och kunna utbilda sig.
9. Generalsekreteraren leder arbetet i generalförsamlingen.
10. Generalförsamlingen består av en person från varje land som är med i FN.
11. Resolutioner
12. USA, Kina, Ryssland, Frankrike och Storbritannien
13. Det betyder att det räcker med att en enda av de fem permanenta medlemmarna är mot ett förslag, kan de stoppa beslutet genom att lägga in sitt veto.
14. Unicef

sid 71

1. Det är ett krig som pågår mellan olika grupper inom ett land.
2. Det är alla de människor som inte är soldater.
3. Det kan vara att man strider om makten i ett land eller i ett område. Ibland kan konflikter handla om naturtillgångar, som till exempel guld, olja eller värdefulla mineraler.
4. Det är när en grupp människor väldigt snabbt tar makten från en statschef eller regering.
5. Gevär, pistoler, kanoner, granater och bomber.
6. Kärnvapen
7. Läraren rättar.
8. Ex World Trade Center USA 2001, Paris 2015, Bryssel 2016, Nice 2016, Berlin 2016, Stockholm 2017.
9. Det är de saker som olika länders regeringar gör för att inte hamna i krig eller utsättas för terrorism.
10. Det är när olika länders regeringar samarbetar för att stoppa terrorism, kriminalitet och epidemier.
11. Danmark, Norge, Island, Sverige och Finland
12. Det betyder att i händelse av krig nära oss, kommer Sverige inte att stödja någon sida.
13. På så sätt hjälper Sverige till att bevara fred i länder, som är drabbade av krig och andra oroligheter.

sid 77

1. Försvarsmakten och det civila försvaret.
2. Armén, marinen och flygvapnet
3. Sjukvård och räddningstjänst
4. Gazaremsan, Västbanken och Golanhöjderna.
5. Det betyder Palestinska befrielseorganisation, och ville bekämpa Israel med våld. Numera försöker PLO arbeta mer politiskt.
6. Det startade i Tunisien i december 2010, då en ung man, som hette Bouazizi, brände sig till döds genom att hålla bensin över sig och sedan tända på.
7. Sociala medier
8. Tunisien, Egypten, Algeriet, Marocko, Jemen, Bahrain, Jordanien, Syrien och Libyen
9. Syrien
10. Wuhan i Kina
11. Covid-19
12. Folkhälsomyndigheten
13. Luften över Kina har blivit renare och mindre ohälsosam. Vattnet i Medelhavet har blivit klarare.
14. Det kan komma att bli vanligare med videokonferenser. Vanligt folk kan börja att semestra mer på hemmaplan.